

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Obor: Kinantropologie

Autoreferát disertační práce

Vývoj německých alpských spolků v Českých zemích
do roku 1938

Development of German Alpine Clubs in Czech Lands
until 1938

Autor: Mgr. Pavlína Chaloupská

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Marek Waic, CSc.

ÚVOD

Soužití Čechů a Němců v českých zemích je předmětem zájmu historického výzkumu od konce dvacátého století. Na FTVS UK probíhá dlouhodobě mapování vzniku, struktury a činnosti německých tělocvičných spolků a organizací. Tato disertační práce, zaměřená na rozvoj německých alpských spolků, by se měla stát další součástí této mozaiky.

Vztah obyvatel Evropy k Alpám odráží proměny společensko-ekonomických systémů a názorů na svět a místo člověka v něm. Od doby, kdy nejvyšší vrcholy byly považovány za sídla bohů, přes využívání horských údolí jako přirozených spojnic mezi evropskými státy až k odpoutání se od dualistického chápání světa, uplynulo mnoho století. Teprve osvícenství a romantismus v 18. století přináší významný obrat ve vnímání horstev jako součásti přírody nabízející širokou škálu dobrodružství a současně probouzí velký zájem mezi evropskými vědci. Základem pro rozvoj přírodovědného bádání byly myšlenky Johna Locka o přirozené svobodě člověka následované Rousseauovu myšlenkou návratu k přírodě až k Horáci Benediktu de Saussure, filozofovi a přírodovědci, jehož touha po poznání vedla 8. srpna 1786 k prvnímu výstupu na Mont Blanc, nejvyšší horu Evropy. V čele progresivního evropského proudu ve filosofii a přírodních vědách byli především Francouzi a teprve začátkem 19. století se zapojují do tohoto dění i Středoevropané v čele s Němcem Alexandrem Humboldtem. Angličané si oproti tomu připisují prvenství na poli sportovním, romantismus Shelleyho a Byrona přál hrdinům, nezlezené vrcholy přitahovaly horolezce od Edwarda Whympera až po Edmunda Hillaryho. Rozšiřování horolezectví v jednotlivých evropských státech úzce souviselo s jejich společenskými podmínkami. Vznik novodobé buržoazie a nový fenomén volného času vedl k rozvoji sportu jako volnočasové aktivity a umožnil stále početnějším vrstvám obyvatel cestovat a realizovat své romantické představy o návratu k přírodě. Zpřístupňování alpských vrcholů začíná roku 1800 výstupem na Großglockner.¹ Největších úspěchů v této objevitelské fázi zaznamenávají Angličané a brzy dobývají i další světové velehory například Andy, Kavkaz. Hlavním motivem tohoto období bylo uspokojení touhy po objevování dosud nepoznaného. V polovině 19. století již neexistují na mapě Alp bílá místa. Horolezectví se dostává do své další fáze, která je charakterizovaná jak hledáním stále obtížnějších a náročnějších výstupů tak i zároveň vzrůstající masovostí tohoto sportu.

Politicko-ekonomické změny ve společnosti Habsburské monarchie vedly v druhé polovině 19. století k rozkvětu společenského života. Spolkový zákon z 26. listopadu 1852

¹ zorganizoval ji kníže Salma z Reiffenscheidu a na vrchol vystoupili dva tesaři z Heiligenblutu, bratři Klotzové a farář Horrasch. PROCHÁZKA, Vladimír: *Horolezectví*. Praha 1990, str. 27

č.253 říšského zákoníku a od roku 1867 také zákon o právu spolčovacím umožňoval vznik a fungování spolků na území monarchie. Pád Bachova absolutismu v roce 1859 a vydání únorové ústavy v roce 1861 přispěly k celkovým změnám ve společnosti. Od té doby narůstal počet spolků, které měly významný vliv na společenský život obyvatelstva. Spolková činnost kopírovala celou škálu činností a zájmů, jedním z nich byl i sport. Střediskem alpinismu se stala Vídeň, kde byl v roce 1862 založen Österreichische Alpenverein (Rakouský alpský spolek, dále jen ÖAV).

Již v raném období alpinismu, tedy před vznikem alpských spolků, byla známá jména horolezců pocházejících z Čech, Moravy a Slezska. Byl to především geograf, horolezec a pozdější funkcionář Rakouského alpského spolku Friedrich Simony, dále kartograf a alpinista Franz Keil a také známý polárník Julius Payer. Žádný z těchto mužů ale nepřispěl ke vzniku alpských spolků v Čechách.

Teprve pražský obchodník Johann Stüdl inicioval vznik Prager Sektion des Deutschen Alpenvereins (Pražské sekce německého alpského spolku) a v průběhu dalších let se stal nejvýznamnější osobností alpinismu nejenom v Čechách, ale i v rámci celého alpského spolku. Pod jeho vedením dosáhla Pražská sekce v devadesátých letech 19. století největšího rozmachu. V tomto období měla téměř 500 členů, což je srovnatelný počet s jinými významnými německými organizacemi např. německým Kasinem.² Činnost členů alpského spolku odpovídala stanovám a lze ji rozdělit do dvou významných oblastí zájmu. Prioritně to dle stanov bylo: rozšiřovat znalosti o Alpách, podporovat lásku k nim a usnadnit cestování v Alpách. Na základě tohoto závazku se hlavní úsilí zaměřilo na cílové destinace na území Východních Alp. V uvedeném období Pražská sekce vystavěla v deseti oblastech svého působení celkem 11 chat. Pro propagaci alpské myšlenky, ale i z důvodu získávání finančních prostředků, rozvíjely alpské spolky činnost i v místě svého sídla. Jednalo se o organizování přednášek, plesů a výletů. Po vzoru Prahy začaly vznikat nové sekce alpského spolku i v dalších městech s převážně německým obyvatelstvem. Do první světové války působilo v Čechách a na Moravě celkem 12 sekcí Deutschen und Österreichischen Alpenverein (Německého a rakouského alpského spolku, dále jen DuÖAV)

DuÖAV v českých zemích zaujímal poměrně svébytné postavení. Svým posláním a činností se nejvíce přiblížil německým turistickým organizacím, které byly zakládány od roku 1862 a především od konce 70. let v horských oblastech českých zemí. Svou činností, přístupem ke sportu v přírodě a bezkonfliktností jsou tyto organizace srovnatelné. Spolupráci

² COHEN, Gary B.: *Němci v Praze 1861–1914*. Praha: 2000, s. 130

a úzké vztahy dokládají příklady členství v obou organizacích nebo například iniciativa členů turistických spolků k založení alpských sekcí.³ Ostatní sportovní spolky, například veslařské či fotbalové, se významně liší od alpských spolků již svým účelem založení. Odlišnost je v náplni činnosti, kdy u sportovních spolků byl kladen důraz na soutěže. Například u veslařů bylo přímo cílem činnosti spolku uspořádání závodu-regat,⁴ zatímco alpské spolky se zaměřovaly na zprostředkování prožitku a dobrodružství a byl zde kladen důraz na přírodu, objevování, zážitek. Tyto rozdíly se rovněž odrazily ve vnímání klubové identity, kdy v alpských spolcích byla velice nízká fluktuace a ojedinělé spory. Významnou roli hrála v rámci DuÖAV silná solidarita mezi sekcemi daná ojedinělou organizací celé organizace, která, ač centralizovaná, umožňovala jednotlivým spolkům vysokou míru autonomie. Alpské spolky nikdy nevnímaly své poslání na pozadí nacionalizujících tendencí konce 19. století, jako například Sokolské a Turnerské hnutí.

V úvodních kapitolách disertační práce jsou shrnuty obecné a specifické informace související s alpinismem na konci 19. století. Je zde podrobně vysvětlena historie alpských spolků a následně rozebrána organizace DuÖAV. Další členění práce vychází z geografického umístění jednotlivých sekcí DuÖAV, neboť jejich poloha měla významný vliv na jejich činnost. Nejvýznamnější byla Pražská sekce, která zaujímá nejdůležitější postavení ať už ve vztahu k počtu členů nebo k rozsahu aktivit především v Alpách. Předsedovi Pražské sekce Johannu Stüdlovi je věnována samostatná kapitola vzhledem k jeho mimořádnému významu v rámci celého DuÖAV. Druhým nejvýznamnějším centrem alpinismu byla oblast Jizerských a Lužických hor v čele s Libereckou sekcí. Velkým přínosem těchto spolků bylo objevení a zpřístupnění horolezeckých oblastí v Jizerských horách a v Českém Ráji. Velice aktivní přístup k fungování alpských spolků měly sekce v Podkrušnohoří, především Teplická sekce. Na Moravě působily dvě významné sekce a to Brněnská a Opavská. Po první světové válce byl založen spolek, jehož jediným cílem bylo postavit Sudetoněmeckou chatu, jako kompenzaci za ztrátu mnoha chat v Alpách z důvodu nového poválečného uspořádání Evropy. Zkoumané období končí v roce 1938, kdy se samostatné německé spolky po Mnichovské dohodě připojily k německému říšskému Deutsche Alpenverein.

³ Například v roce založený 1878 Erzgebirgsverein nebo 1884 DGJI

⁴ První byl založen 15.11.1867 Eisclub Regatta, WAIC, Marek, *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace*. Praha, Karolinum, 2013

CÍL PRÁCE

Cílem disertační práce je analýza činnosti nejdůležitějších německých alpských spolků působících v českých zemích a meziválečném Československu do roku 1938. Toto téma bylo stanoveno na základě primárního výzkumu, který vedl k závěru, že převážně členové německých alpských spolků se podíleli na provozování a rozvoji horolezectví v rámci německé národnosti menšiny v Čechách a na Moravě. Byla potvrzena existence menších neformálních horolezeckých skupin, jejichž činnost je ale velice obtížně zmapovatelná vzhledem k neexistenci dobové dokumentace a pramenů.

Výzkumným souborem pro potřeby této disertační práce byly veškeré pramenné zdroje související s činností německých alpských spolků působících na území Čech a Moravy.

Geograficky je práce vymezena hranicí Čech a Moravy, později hranicí meziválečného Československa. Pro účely dělení jednotlivých kapitol byly jednotlivé sekce rozděleny geograficky dle oblastí svého působení v českých a moravských horolezeckých oblastech.

Aby bylo možné sestavit úplnější obraz vývoje horolezectví, byly stanoveny následující dílčí cíle:

- Sledovat okolnosti vzniku německých horolezeckých spolků.
- Vymezit oblasti, ve kterých tyto horolezecké spolky působily.
- Zjistit a popsat vnitřní organizaci těchto spolků a sociální strukturu členstva.
- Analyzovat ekonomické fungování jednotlivých spolků.
- Zjistit, kdy a jakým způsobem probíhala výstavba chat v Alpách, které německé spolky z Čech vlastnily.
- Zodpovědět otázku, jaká byla lezecká výkonnost německých lezců.

POUŽITÉ METODY

Při řešení výzkumného úkolu byly především používány výzkumné historiografické metody, aplikované na zvolený cíl práce. Průběh výzkumu lze rozdělit do několika fází, během kterých byly metody často kombinovány.

První fáze výzkumu se zaměřila na studium literárních pramenů – monografií a periodik, data byla získána především z písemných pramenů. Jejich komparací a kritikou byly získány co nejpresnější informace související s výzkumným úkolem práce. V této fázi bylo zjištěno, že neexistuje žádná dostupná literatura zachycující komplexně celou problematiku výzkumu. Přesto bylo možné dosáhnout hrubého popisu historické skutečnosti a tato fáze byla ukončena periodizací vývoje německých alpských spolků v Čechách v uvedeném období. Vývoj byl rozdělen do tří fází: od vzniku prvních spolků do první světové války, činnost spolků v průběhu první světové války a vývoj a činnost spolků od konce války do roku 1938.

Druhá fáze byla zahájena vyhledáváním dobových textů a materiálů týkajících se zvoleného tématu v archivech, muzejních i soukromých sbírkách a knihovnách v Čechách a Německu. Nejčastěji použitá metoda byla přímá, jež umožnila prostý popis skutečnosti, tedy rekonstrukci historických událostí. Pomocí nepřímé metody byla nahrazována chybějící fakta zdůvodněnou hypotézou. Například v případě znalosti o změnách statutu alpských spolků po první světové válce či zdůvodnění výkyvů v návštěvnosti horských chat. Diachronní přístup k historické skutečnosti, především progresivní metoda umožnila vytvořit popis historické skutečnosti paralelně s tím, jak probíhal historický proces a zároveň sledovat vývoj německého horolezectví v širších společenských souvislostech. Byla například sledována činnost spolků v době první světové války. V této fázi bylo důležité použít metody vnější kritiky (kdy se zjišťovala autenticita pramenů) a vnitřní kritiky (kdy se hodnotilo, zda daný text má pro náš výzkum informační hodnotu). S tím úzce souvisela interpretace německy psaných textů (často i ručně psaných).

Třetí fáze výzkumu byla zahájena retrospektivní metodou, pomocí níž byly sledovány podstatné události v rozvoji horolezectví a doplňovány mezery v našich znalostech. Při této metodě byla posuzována důležitost a důsledky konkrétních událostí, například vliv poválečného uspořádání Evropy na další činnost alpských spolků. Následná synchronní komparace umožnila sledovat vývoj spolků v kulturních, sociálních, ale i politických souvislostech.

V závěrečné fázi následovala souhrnná interpretace s ohledem na stanovené cíle a úkoly, kdy došlo k rozboru vzájemných vztahů mezi složkami, které zasahovaly do vývoje německého horolezectví u nás v jednotlivých etapách vývoje.

Ve všech fázích výzkumu byly uplatňovány také metody sondy a biografická metoda. Použití metody sondy představovalo vytvoření vybraného vzorku, na základě kterého došlo k zevšeobecnění zjištěných poznatků. Práce tuto metodu využívá poměrně často, neboť množství údajů ke zkoumané problematice je poměrně rozsáhlé a nebylo možné je z nejrůznějších objektivních či subjektivních příčin kompletně obsáhnout. Příkladem použití této metody je hodnocení horolezeckých výkonů, k nimž neexistuje příliš dokumentů. Na základě článků či informací o úmrtí členů v horách bylo možné obecně konstatovat, že i němečtí alpinisté z Čech patřili mezi výkonnostní horolezce.

Biografická metoda byla využita v případě souvztažnosti spolku s významnou osobností ovlivňující vznik a rozvoj dané organizace. U těchto osob se výzkum zaměřil podrobněji na údaje související s jejich životopisem, majetkovými poměry, názory, sociálním postavením, příslušností k politickým skupinám atd. V této práci se jednalo o dva alpinisty, kteří zasáhli do historie horolezectví v Čechách a to především o Johanna Stüdlu a Rudolfa Kauschku.

ROZBOR PRAMENŮ A LITERATURY

Tématice předkládané disertační práce se do současné doby nevěnoval systematicky žádný historický výzkum. Do roku 1990 se žádná dostupná literatura o německých alpských spolcích a jejich osobnostech vůbec nezmiňuje. Němečtí horolezci v Čechách se do obecného povědomí dostali až díky práci Bohumila Sýkory (2004) *Písaři : kapitoly z historie lezení v Adršpašsko-teplických skalách*, v níž se věnoval historii lezení v severovýchodních Čechách. Historie objevování Jizerských hor, jež je úzce spjata s německými alpinisty, je krátce zmíněna v úvodu k horolezeckému průvodci od Pavla Fajgla (1999) *Jizerské hory*. Tématice historie Pražské sekce DuÖAV a především životu jejího zakladatele se několik let věnoval Ladislav Jirásko ve spolupráci s obcí Kals. Z této spolupráce vznikaly nejprve články v časopise *Lidé a hory* (2008) *Praha a začátky organizovaného alpinismu*, na jejichž základě byl natočen film „Johann Stüdl - vizionář a objevitel Alp“. Tento společný projekt vyvrcholil na podzim 2013 vydáním publikace *Johann Stüdl*, která se ovšem téměř kompletně omezuje na překlad článků z ročenky Pražské sekce DuÖAV *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*. Z českých historických výzkumných prací je nejvýznamnější článek Martina Pelce (2008) *Německé turistické spolky v Československu (1918-1938)*, který shrnuje základní informace týkající se alpských spolků ve vazbě na ostatní turistické spolky. Je to jediná práce založená na podrobném zkoumání primárních pramenů a zpracovávající tuto problematiku z komplexního úhlu pohledu. Zdeněk Černý (2009) se v článku uveřejněném ve *Sborníku muzea Karlovarského kraje Ve znamení stříbrné protěže* velice podrobně věnoval historii Chebské sekce DuÖAV a využil při tom veškeré dostupné zdroje. Bibliografii významné osobnosti Liberecké sekce DuÖAV Rudolfa Kauschky kompletně zpracoval Albrecht Kittler (2008) v monografii *Rudolf Kauschka 1883-1960*, tato práce byla primárním zdrojem dat pro kapitolu uvedenou v této disertační práci. Tento autor se dále věnuje výzkumu severočeských spolků a sudetských horolezců, bohužel zatím nebyla vydána žádná další publikace. V disertační práci bylo čerpáno ze všech výše uvedených zdrojů s přihlédnutím k dalším primárním pramenům nalezeným v archivech.

Objem literatury věnující se historii německého a rakouského alpského spolku, vnikající v Německu a Rakousku, je poměrně rozsáhlý. Nejvýznamnějším zdrojem informací souvisejících s organizací, financemi a činností DAV a DuÖAV do první světové války byla publikace od Anneliese Gidl (2007) *Alpenverein*, jež obsahuje mnoho statistických a dalších historických dat a spíše metodou sondy se zmiňuje o sekcích DuÖAV na území Čech a Moravy. Publikace Rainer Amstädtera (1996) *Der Alpinismus. Kultur – Organisation –*

Politik je až příliš koncentrována na hledání nacionálních a fašizujících proudů v rámci alpských organizací.

Pro zasazení tematiky disertační práce do politicko-ekonomických a kulturních kontextů bylo potřeba studovat historickou literaturu věnující se obecným dějinám a především literaturu související s historií soužití Němců a Čechů. Mezi tyto práce patří Rozumět dějinám od Zdeňka Beneše (2002) a Němci v Praze 1861–1914 od Garyho B. Cohena (2000). V posledním desetiletí je profesorem Markem Waicem na FTVS UK veden systematický výzkum věnovaný historii německých tělovýchovných organizací a spolků. Mezi jeho výstupy související s tématem této disertační práce patří především publikace Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu a Německé tělovýchovné a sportovní spolky v českých zemích a Československu. Tematiku německých turnerských spolků podrobně zpracovává monografie Michala Buriana (2012) Sudetoněmecké nacionalistické tělovýchovné organizace a československý stát v letech 1918 až 1938 a disertační práce Romana Šinkovského (2005) Německé turnerské hnutí v pohraničních oblastech Čech do roku 1918. Pro tuto disertační práci měly obě práce funkci spíše informativní, neboť dle dosavadního výzkumu nedocházelo k významnějším interakcím mezi německými turnery a členy alpských spolků. Mnohem důležitější byla disertační práce Ladislava Kašpara (2007) Vznik a vývoj turistiky v českých zemích do roku 1914, která přináší rozsáhlejší syntézu dějin turistiky v českých zemích před první světovou válkou. Členství v turistických organizacích a alpských spolcích se často prolínalo, přestože oblasti zájmu a cílové destinace byly většinou rozdílné.

Dobová literatura související s historií alpských spolků vznikala průběžně. Je možné jmenovat například *Der Alpinismus und der Deutsch-Österreichische Alpenverein*, od Aloyse Dreyera (1909) či *Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* od Johannese Emmera (1894). Tato díla umožnila konfrontovat již získané informace a případně zaplnovat mezery vzniklé neúplností pramenného materiálu. Velkou hodnotu měly ovšem z důvodu získávání biografických údajů jednotlivých osobností.

Důvěryhodné informace poskytovala také periodika. Nejvýznamnější byly časopisy vydávané přímo DuÖAV. V *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, od roku 1875 do roku 1938, lze najít krátké organizační, statistické, informační zprávy pro členy alpských spolků, stejně jako krátké články věnující se problematice alpinismu a horolezecké průvodce. *Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, časopis vydávaný od roku založení DAV obsahoval delší cestopisné, naučné, biografické články často doplněné obrazovou dokumentací.

Nejcennějším zdrojem informací pro tuto disertační práci byly, podle očekávání, archivní fondy a sbírky poskytující značné množství písemných pramenů. Zpočátku autorka narážela na roztržitost a neúplnost pramenného materiálu. Příkladem můžou být státní okresní archivy, kde často nenajdeme žádné fondy týkající se německých alpských spolků nebo jako v případě Soka Liberec, Cheb a Karlovy Vary, jsou pramenné zdroje neúplné. Následně bylo zjištěno, že archivy alpských spolků DAV Mnichov a ÖAV Innsbruck obsahují nejkompletnější dokumentaci k vývoji německých alpských spolků v Čechách a na Moravě a že dokumenty nalezené v archivech v České republice byly často duplicitně objeveny i v Mnichově. Byly zde nalezeny výroční zprávy jednotlivých sekcí, korespondence dokumentující vznik spolků a komunikaci s centrálním výborem DuÖAV a se státními úřady. Pro předkládanou disertaci byly cenným zdrojem výroční sborníky a ročenky jednotlivých sekcí, které ovšem musely být podrobeny důkladné vnitřní kritice, vzhledem k oslavnému charakteru jejich obsahu. Mnoho výročních sborníků vzniklo i po druhé světové válce, neboť byly vydávány obnoviteli alpských spolků z řad vysídlených sudetských Němců. V letech 2011- 2013 došlo ke zdigitalizování části archivního materiálu HA DAV Mnichov, především výročních sborníků či některých výročních zpráv jednotlivých spolků. Pro účely této disertační práce byly využívány jak digitalizované zdroje, tak i původní získané autorkou ještě před výše zmíněným zdigitalizování.

Na rozdíl od původního záměru bylo upuštěno od rozhovorů s pamětníky a od sbírání dat z vrcholových knížek. Rozhovory nebyly uskutečněny z důvodu neexistence přímých pamětníků, i když si je autorka vědoma možného přínosu existujících soukromých sbírek. Pro další směr výzkumu by bylo možné provést podrobný výzkum ze záznamů z vrcholových knížek v horolezeckých oblastech v Čechách a v Německu. Tato data by ovšem pro tuto disertační práci byla zcela marginální.

VÝSLEDKY

Tato disertační práce přinesla v rámci svého výzkumu řadu nových informací týkajících se fungování německých alpských spolků v českých zemích a v meziválečném Československu. Většina z výše zmíněných sekcí DuÖAV vznikala od roku 1870 do první světové války. Na základě výzkumu se jeví nejvýznamnějším faktorem pro vznik nové sekce vždy jedna konkrétní osobnost. V Praze to byl například Johann Stüdl, v Karlových Varech Karl Schöttner a v Liberci Josef A. Kahl. Tyto osobnosti často byly původně členy významnějších spolků např. Pražské sekce nebo členy místních turistických organizací a následně se staly hybnou silou celého spolku. Na jejich popud došlo k založení spolku, většinou k výstavbě chat a také se aktivně podílely na činnosti DuÖAV. Noví členové spolku byli získáváni na základě propagace ve formě přednášek, novinových článků a plesů. Tím si místní měšťanstvo mohlo vytvořit představu o krásách velehor. Svou roli sehrála i určitá exkluzivita alpského spolku, neboť mezi členy patřilo pouze dobře situované měšťanstvo. Významným faktorem se jeví i fakt, že horolezectví v Alpách na konci 19. století nabízelo daleko více dobrodružství a objevitelství, než je tomu v dnešní době. Dokonce i mezi alpinisty z Čech najdeme několik prvovýstupců na alpské vrcholy.

Jednotlivé sekce byly samostatnými právními subjekty, jejichž činnost povolovalo zemské místodržitelství stejně jako existenci jiných sportovních spolků. Název sekce ovšem naznačuje úzké vazby na mateřskou organizaci a centrální výbor DuÖAV, důležité je také, že sekce samy sebe chápaly jako součást této organizace. Členstvo odvádělo centrálnímu ústředí poměrně vysoké členské příspěvky, ale tyto prostředky byly následně přerozdělovány ve formě účelových subvencí především na výstavbu chat a cest. Vrcholný orgán DuÖAV řešil především koncepční věci, případně spory mezi jednotlivými součástmi. Sekce potom byly autonomní organizace, které o své činnosti rozhodovaly samostatně. Přesto je možné tvrdit, že se sekční život odvíjel ve všech spolcích velice podobně. Je možné najít mnoho téměř shodných činností organizovaných jednotlivými sekcemi.

Jako nejvýznamnější aktivita byla vnímána činnost v Alpách, potažmo získání oblasti svého působení, vybudování horské chaty a sítě turistických cest v jejím okolí. Často bylo právě vystavění chaty chápáno jako nejhlavnější účel spolku, například v rámci spolku Sudetendeutsche Hütte. Statistiky chat vybudovaných německými alpskými spolky působícími v českých zemích tuto teorii potvrzují. Ve sledovaném období bylo v Alpách postaveno celkem 34 chat a v Čechách další 3. (Příloha 1) Dle uvedené tabulky v příloze je

možné vysledovat souvislost mezi velikostí spolku (počtem jeho členů) a počtem vybudovaných chat. O největší množství (celkem 14) se zasadila nejvýznamnější a největší Pražská sekce. Naopak malé spolky například Krumlovský nebo Žatecký nevybudovaly za dobu svého působení ani jednu chatu.

Druhou nejdůležitější aktivitou bylo samozřejmě samotné horolezectví a vysokohorská turistika. O praktickém provozování horolezectví neexistuje příliš mnoho záznamů. Je pravděpodobné, že to bylo způsobeno celkovým filosofickým nastavením života na přelomu století. Na rozdíl od současné výkonové společnosti, kdy je pro jednotlivce důležité zdůrazňovat své výkony a být za ně i odměněn, byl tehdy daleko důležitější společenský a sekční život. Proto se o výstupech na významné alpské vrcholy (např. Ortler, Zugspitze, Watzmann a další) dozvídáme pouze díky seznamu přednášek ve výročních almanaších. Přesto je možné v každé významnější sekci vysledovat skupinu výkonnostních horolezců.

Třetí účel své existence nacházeli členové v ekonomicko-sociální podpoře oblasti svého působení a rozvojem cestovního ruchu v dané oblasti. Sekce se zpravidla zasadily o vznik místního vůdcovského spolku, o vybudování systému horské záchrany a často také organizovaly charitativní sbírky na podporu chudého obyvatelstva a rodin horských vůdců.

Překvapivé výsledky přineslo taktéž zjištění, že obdobné byly i aktivity v místě založení jednotlivých sekcí. Z důvodu zviditelnění a propagace alpské myšlenky byly organizovány přednášky s promítáním diapozitivů související s alpskou tematikou a organizovány plesy, jež mnohdy sloužily k organizování sbírek na podporu výstavby chat. Je možné konstatovat, že alpské spolky patřily k významným a viditelným organizacím, jež přispívaly ke společenskému životu českého měšťanstva ve sledovaném období.

Existují však i aktivity, které lze vysledovat jen u některých alpských spolků. V meziválečném období se jednalo o zakládání lyžařských oddílů, které se staly členy organizace HDW. Například na Chebsku byl DAV Cheb nejvýznamnějším organizátorem zimních sportů. Ve stejném období zakládají některé spolky své mládežnické skupiny a vidí v nich potenciál pro svůj další růst a existenci. V tomto směru byl zase nejvýznamnější DAV Brno. Po první světové válce, především z finančních důvodů, upustily některé spolky od snahy získat nové oblasti působení v Alpách a více se soustředily na domácí hory. Západočeské spolky v tomto období postavily tři chaty v pohraničí a udržovaly zde hustou síť turistických cest.

Shodné jsou rovněž i další charakteristiky alpských spolků jako například složení členstva, finanční stabilita, publikační činnost. Nebylo možné získat pramenný materiál dokumentující styky s jinými sportovními spolky či organizacemi. Z dostupných informací

vyplývá, že docházelo k čilým kontaktům s německými turistickými organizacemi, případně v meziválečném období se zimními sportovními spolky. Naopak nejsou doloženy žádné styky s turnerskými a dalšími tělovýchovnými organizacemi, což jen dokazuje snahu o apolitický statut alpských spolků.

Významným milníkem v existenci alpských spolků byla první světová válka, která znamenala útlum ve veškeré spolkové činnosti. Ovšem daleko více zasáhlo spolky nové poválečné uspořádání Evropy. Chaty alpských spolků, které nově ležely na území Itálie, připadly bez náhrady italským alpským klubům a tím spolky přišly o značný movitý majetek. Trvalo několik let, než se spolky vzpamatovaly a rozvinuly svou činnost v předválečném rozsahu. Přibližně v letech 1936-1937 dochází k nárůstu členstva a aktivit až na maximum. Zkoumané období končí v roce 1938, kdy byly německé alpské spolky začleněny do říšského DAV.

Tato disertační práce přinesla řadu nových informací týkajících se rozvoje alpinismu v českých zemích a přispívá tak k poznání života německé menšiny v Čechách a na Moravě před druhou světovou válkou. Zároveň ale zůstávají nedořešené některé otázky. Cílem dalšího zkoumání by mohly být konkrétní horolezecké výstupy německých alpinistů srovnávané s výkony českých horolezců, případně sledování interakcí těchto dvou národnostních skupin. Nedořešené taktéž zůstaly okolnosti vzniku a činnosti dvou menších spolků a to DAV Děčín a DAV Olomouc. Tato práce se zaměřila na biografické sledování pouze dvou nejvýznamnějších alpinistů a to Johanna Stüdla a Rudolfa Kauschky, bylo by přínosné provést bibliografické studie dalších vůdčích osobností jednotlivých spolků. Inovačním přístupem by bylo zajisté použití nových historiografických přístupů k dějinám a zaměřit se v rámci tohoto výzkumu například na mikrohistorii, jež by problematiku nevystihovala v celé její šíři, ale specializovala by se na pozorování jednotlivých jevů.

Seznam německých alpských spolků v Československu s počty členů a počty chat

Sídlo spolku	Rok založení	Počty členů 1888	Počty členů 1914 (1913)	Počty členů 1938	Počet postavených chat
Praha	1870	457	750	1333	14
Aš	1878	106	158	231	2
Brno	1882	275	432	884	2
Teplice	1886	228	428	708	4
Opava	1886	66	321	334	3
Nový Bor	1887	29	101	91 (1937)	-
Varnsdorf	1887	165	851	652	4
Liberec	1893		390	756	3
Cheb	1894		147	390 (1935)	3
Karlovy Vary	1902		211	561 (1937)	2
Jablonec n. Nisou	1903		98	390 (1936)	1
Ústí nad Labem	1904		161	403	
Olomouc	1909		-	150	
Žatec	1913		92	264	
Litoměřice	1922			114 (1929)	(1)
Český Krumlov	1933			26 (1933)	
Děčín	1936			209 (1941)	
Spolek Sudetoněmecká chata	1927				1
celkem		1326	4140	7496	39

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

PRAMENY

Seznam archivů

Historisches Archiv des Deutschen Alpenvereins, München, fondy:

- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Aussig*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Eger*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Krumau*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Leitmeritz*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Nordmähren-Olmütz.*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Saaz*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Silesia-Troppau*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Teplitz*

Státní okresní archiv Liberec, fond: *Alpský spolek Liberec*, kart. 1, 2; kniha č. 5, 6.

Státní okresní archiv Teplice, fond: *Německo-rakouský alpský spolek, sekce Teplice*, inv. č. 295–300

Státní okresní archiv Cheb

Státní okresní archiv Karlovy Vary

Periodika

Bergwart [Deutscher Alpenverein Moravia, Brünn] 1. 1931–10. 1940

Jahrbuch des Österreichischen Alpen-Vereines

Jahres-Bericht der Section „Moravia“ des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines für die Jahre

Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins

Nachrichten des Deutschen Alpenvereins Prag

Zeitschrift des Deutschen Alpenvereins

Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins

Wissenschaftliche Alpevereinshefte

Lidé a hory

Výroční zprávy a sborníky německých turistických spolků

Bericht der Section Silesia des D. u. O. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes (1886–1896). Troppau 1896.

Bericht der Sektion Silesia des D. u. Alpenvereines über das 1. Vierteljahrhundert ihres Bestandes. Troppau 1911.

Bericht der Sektion Warnsdorf des Deutschen u. Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887–1901. Warnsdorf 1902.

Die Sektion Reichenberg des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1893–1903. Reichenberg 1903.

Die Sektion Reichenberg des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines von 1908 bis 1912. Reichenberg 1913.

Die Sektion Reichenberg des DÖAV. Anlässlich 25jährigen Bestandes 1893–1918. Reichenberg 1918.

Die Sektion Reichenberg des Österreichischen Alpenvereins. Festschrift anlässlich des 70jährigen Bestandes 1893–1962. Wien 1964.

Entwicklung, seine Bedeutung, seine Zukunft. Berlin 1909.

Einhundert Jahre Ascher Hütte. Festschrift zum 100. Jahrestag der Einweihung der Ascher Hütte .Juli 1996. München 1996.

100 Jahre Alpenverein Warnsdorf. Festschrift 1887–1987. Krimml – München 1987.

100 Jahre DAV Sektion Gablonz 1902 bis 2002. Kaufbeuren 2002.

100 Jahre Sektion Prag des DAV 1870–1970. München 1970.

100 Jahre Sektion Eger und Egerland im Deutschen Alpenverein, Sitz Bubenreuth 1894–1994. Bubenreuth 1994.

Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902–2002. Festschrift zum 100jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad. Tischenreuth 2002.

Einhundertfünfundzwanzig Jahre Sektion Asch. Festschrift zur 125jahrfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des DAV am 5. Juli 2003. S. 1. 2003.

Festschrift aus Anlass des 50jährigen Bestehens des Deutschen Alpenvereins in Asch 1878–1928. Asch 1928.

Festschrift anlässlich des 100jährigen Bestehens der Sektion Asch im DAV. München 1978.

Festschrift der Sektion Asch des Deutschen Alpenvereins anlässlich ihres 90jährigen Bestehens 20. juni 1968. München 1968.

Festschrift herausgegeben anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland. Eger 1934.

Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag. 1870–1920 Sektion Prag des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins. 1870–1930. Prag 1930.

Festschrift zum 100jährigen Bestehen der Sektion Reichenberg im OAV. St. Jakob in Deferegggen 1993.

Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins

Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Warnsdorf des DOAV 1887–1912.

Fünfzig Jahre Moravia. Festschrift des Deutschen Alpenvereins „Moravia“, Brünn. Brünn 1931.

50 Jahre Sudetendeutsche Hütte, Lienz, 1979.

Führer Tarif für Krimmlu und Wald, Ober-Pinzgau, 1892.

90 Jahre Sektion Eger und Egerland im DAV. Bubenreuth 1984.

Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886–1911. Teplitz-Schönau 1911.

60 Jahre Neue Reichenberger Hütte. St. Jakob 1986.

Sektion Asch des Deutschen Alpenvereins 1878–1958. 80 Jahre Sektion Asch im Wandel der Zeit. S. 1. 1958.

75 Jahre DAV-Sektion Gablonz. 1902–1977. Kaufbeuren 1977.

Zum 70jährigen Bestandsjubiläum der Sektion Teplitz-Schönau des Deutschen Alpenvereins. Sonderdruck aus: Teplitz-Schönauer Anzeiger 96, 1957.

Dobová literatura

GROEGER, Gustav, RABL, Josef: *Die Entwicklung der Hochtouristik in den österreichischen Alpen,* Wien 1890.

HOFMANN, E. F.: *Bergvater Stüdl's Leben.* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag. Prag 1930.

HOFMANN, E. F.: *Dr. Viktor Hecht.* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag. Prag 1930.

HOFMANN, Karl: *Gesammelte Schriften alpinen und vermischten Inhalts,* Gera, Amthor, 1871.

HOFMANN, Karl: *Von Kals über den Grossglockner zur Pasterze* In: Der Alpenfreund Band 1, Gera Amthor, 1870.

HÜBLER, F.: *Führer durch das Jeschken- und Isergebirge*. Reichenberg: Verlag von Paul Sollora 1902.

KAUSCHKA, Rudolf: *Wandern und Klettern*. Reichenberg 1924.

KÖRTING, Walter: *Verhalten bei Unfällen im Hochgebirge*, Prag, 1932.

LEHNER, Wilhelm (Hg.): *Julius Payers Bergfahrten*. Erschließungsfahrten in den Ortler-, Adamellound

LÖWL, Ferdinand: *Aus dem Zillerthaler Hochgebirge*. Gera, Amthor, 1878.

Ottův slovník naučný. Svazek 1–27. Praha 1888–1909.

RICHTER, Eduard: *Die Erschließung der Ostalpen*, Berlin

Satzungen des „Deutschen Alpenvereines Silesia“ Troppau. Troppau 1937.

Statuten der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und österreichischen Alpenvereines. Teplitz 1886.

SCHÖTTNER, Karl: *Führer durch die nähere und weitere Umgebung von Karlsbad: für Fusswanderer, Radfahrer und Wintersportler: für Eisenbahn-, Kraftwagen- und Wagenfahrten*. Karlsbad, 1912.

STÜDL, Johann: *Die untere Ödenwinkelscharte* In: Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins Bd. 01, 1870.

STÜDL, Johann (Hg.): *Karl Hofmann's gesammelte Schriften alpinen und vermischten Inhalts*. Gera 1871.

STÜDL Johann, *Über Hüttenbau* In: Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 8 S. 169 -191

STÜDL Johann, RICHTER Eduard: *Wanderungen in der Venediger Gruppe* In: Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 3 S. 275-316

Literatura

ACHREINER, M.: *Der Verein* In: Berg Heil, Alpenverein und Bergsteigen 1918-1945, Köln, 2011.

AMSTÄDTER, Rainer: *Der Alpinismus*. Kultur – Organisation – Politik. Wien 1996.

AUFMUTH, M.: *Zur Psychologie des Bergsteigens*. Frankfurt am Main 1988.

BARTOŠ, Josef: *Úvod do metodiky a techniky historické práce*. Olomouc: Universita Palackého Olomouc, 1992.

BENEŠ, Zdeněk: *Rozumět dějinám*. Praha 2002.

- BURIAN, Michal: *Sudetoněmecké nacionalistické tělovýchovné organizace a československý stát v letech 1918 až 193.* Praha 2012.
- BURKE, Peter: *Variety kulturních dějin.* Brno 2006.
- COHEN, Gary B.: *Němci v Praze 1861–1914.* Praha 2000.
- ČERNÝ, Zdeněk: *Ve znamení stříbrné protěže.* Sborník muzea Karlovarského kraje. Cheb: Krajské muzeum Karlovarského kraje, 2009.
- DANIEL, Ute: *Kompendium Kulturgeschichte.* Theorien, Praxis, Schlüsselwörter. Frankfurt 2001.
- DIEŠKA, Ivan: *Horolezectví zblízka.* Praha 1989.
- DREYER, Aloys: *Der Alpinismus und der Deutsch-Österreichische Alpenverein,* Berlin 1909.
- EFMERTOVÁ, Marcela: *České země v letech 1848 – 1918,* Praha 1998.
- EMMER Johannes: *Register der Vereinsschriften des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1863-1925.* Neuried 1979.
- EMMER, Johannes: *Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins.* Berlin 1894.
- FAJGL, Pavel. a spol.: *Jizerské hory.* 1999.
- GIDL, Anneliese: *Alpenverein.* Wien 2007.
- HAUBELT, Josef: *Alpské cesty Julia Payera.* In: *Julius Payer 1841–1915.* Sborník k 150. výročí narození. Teplice 1993, s. 63–75.
- HECKEL, Friedrich: *100 Jahre Stüdlhütte am Großglockner* Festschrift, 1968, München.
- HEJTMÁNEK, P. a spol.: *Hruboskalsko 1. díl,* Jablonec nad Nisou NH Savana 1996.
- HEJTMÁNEK, HOMOLKA, M.: *Skály na Mužském.* Jablonec nad Nisou: NH Savana 2000.
- HLAVAČKA, Milan: *Dějiny dopravy v českých zemích v období průmyslové revoluce.* Praha 1990.
- HROCH, Miroslav: *Úvod do studia dějepisu.* Praha 1985.
- CHALOUPSKÁ, Pavlína: *Činnost Liberecké sekce Německého alpského klubu do roku 1938.* Česká Kinantropologie Vol16, no 1, 2012.
- CHALOUPSKÁ, Pavlína: *Činnost pražské sekce DuÖAV (1870-1938) na příkladu výstavby chat ve východních Alpách,* Scientia Movens , Praha 2011.
- CHALOUPSKÁ, Pavlína: *History of Touristic Destination in Geographical Perspective (Kals am Grossglockner),* In: Proceedings of the 1st International Conference on Sustainable Tourism and Cultural Heritage (STACH '12), 2012.
- JIRÁSKO, Ladislav: *Praha a začátky organizovaného alpinismu.* In: Lidé a hory 2-6/2008 *Johann Stüdl,* Alpy Praha, Praha 2013.

- KANTEZKY, Reingard: *Personalbibliographie historischer Persönlichkeiten des Alpinismus*, München, Dt. Alpenverein, 1988
- KÁRNÍK, Zdeněk: *České země v éře první republiky (1918–1938)*. Díl I.–III. Praha 2000–2003.
- KAŠPAR, Ladislav: *Vznik a vývoj turistiky v českých zemích do roku 1914*. Disertační práce, Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Praha 2007.
- KITTLER, Albrecht: *Rudolf Kauschka 1883-1960*, Dresden 2008.
- KITTLER, Albrecht: *Nordböhmisches Alpenvereinssektionen und ihre Kontakte zu sächsischen Bergsteigern bis 1945*. In: Wissenschaftliche Alpenvereinshefte Heft 40, München 2005.
- KÖSSL, J., ŠTUMBAUER, J., WAIC, M.: *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, 2000.
- MERKER, Emil: *Rudolf Kauschka – Bergsteiger, Sportler, Lyriker*. In: Sudetenland 3, 1961, s. 29–32.
- NIMMRICHTER, Walther – KNEITSCHER, Helmut: *Bewahrte Bergheimat*. Die sudetendeutschen Sektionen im Alpenverein. Esslingen 1984.
- NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Zur Geschichte der vereinigten Sektionen Silesia-Troppau (1886), Aussig (1903), Teplitz-Schönau (1886) und Saaz (1914), Sektion Sudeten des Deutschen Alpenverein. Esslingen 1894
- NOVOTNÝ, J: *Nepískovcové skály v Čechách (2)*. Praha: Olympia 1987.
- OBERWADER, Luis: *Johann Stüdl*. in Alpenvereinsjahrbuch BERG'90 Zeitschrift Band 114 *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815 – 1950*.
online <http://www.biographien.ac.at/oebl?frames=yes>
- PELC, Martin: *Německé turistické spolky v Československu (1918-1938)*. In: in Německé tělovýchovné a sportovní spolky v českých zemích a Československu. Praha 2008.
- PELC, Martin: *Slezští alpinisté*. Sekce „Silesia“ Německého a rakouského alpského spolku. In: Vlastivědné listy 32, 2006, č. 1, s. 9–11.
- POLLACK, Reiner: *Festansprache zur Schlüsselübergabe der Olpererhütte von der DAV-Sektion Berlin an die DAV-Sektion Neumarkt in der Oberpfalz, Samstag, 10. Juli 2004*.
- PROCHÁZKA, Vladimír: *Kobyla*. In: Lidé a hory 3/2011.
- PROCHÁZKA, Vladimír: *Horolezectví*. Praha 1990.
- SCHEMMANN, Christine: *Pioniere, Abenteuer und Mäzene*. Leer 1988.
- SCHIVELBUSCH, Wolfgang: *Geschichte der Eisenbahnreise*. Zur Industrialisierung von Raum und Zeit im 19. Jahrhundert. Frankfurt am Main. 1979. In: WAIC, Marek (ed.): *Češi a*

Němci ve světě tělovýchovy a sportu – Die Deutschen und Tschechen in der Welt des Turnens und des Sports. Praha 2004, s. 229–245.

SCHMIDT-WELLENBURG, Walter: *Alpenvereinsgeschichte 1929 – 1967.* Manuskript, archiv DAV.

SIMM, Otokar: *Rudolf Kauschka.* Horolezec citlivé duše. In: *Jizerské alužické hory 1997,* březen, s.4–5.

STEIN, Karel: *100 let Varnsdorfské chaty v Alpách.* In: *Děčínské vlastivědné zprávy 1992,* č. 2, s. 31–34.

STEIN, Karel: *Zpřístupňování jetřichovických skal a počátky zdejšího horolezectví.* In: *Děčínské vlastivědné zprávy 1994,* č. 2, s. 37–39.

SVOJANOVSKÝ, Klaus D.: *Sudetendeutsche Hütte.* Lienz 1979.

SÝKORA, Bohumil: *Písaři : kapitoly z historie lezení v Adršpašsko- teplických skalách.* Náchod 2004.

ŠINKOVSKÝ, Roman: *Německé turnerské hnutí v pohraničních oblastech Čech do roku 1918.* Disertační práce, Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Praha 2005.

TUREK, Adolf a kol.: *Místopisný rejstřík obcí Českého Slezska a severní Moravy* Zemský archiv v Opavě, *Opava 2004.*

WAIC, Marek a kol.: *Německé tělovýchovné a sportovní spolky v českých zemích a Československu.* Praha: Karolinum, 2008.

WAIC, Marek: *Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu.* Praha: Karolinum, 2004.

WAIC, Marek: *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace.* Praha, Karolinum, 2013.

ZIMMERMAN, Klaus: 10. November 2012 Festrede anlässlich 125 Jahre DAV.

Abstrakt:

Práce analyzuje činnost nejdůležitějších německých alpských spolků působících v českých zemích a v meziválečném Československu od doby jejich vzniku do roku 1938. Na základě obecných a specifických vstupních informací souvisejících s alpinismem na konci 19. století je vysvětlena historie alpských spolků a následně rozebrána organizace DuÖAV (Deutscher und Österreichischer Alpenverein, Německý a rakouský alpský spolek). Práce je členěna dle geografického umístění jednotlivých sekcí. U každé sekce DuÖAV jsou sledovány okolnosti jejího vzniku, vymezeny oblasti působnosti, popsána vnitřní organizace a analyzováno ekonomické fungování. Podrobně je zmapována činnost spolků v Čechách i v Alpách s tím, že na základě výzkumu bylo zjištěno, že nejvýznamnější aktivitou alpských spolků byla výstavba chat v Alpách, které německé spolky z Čech vlastnily. Dalšími aktivitami byla organizace vůdcovství a záchranářství a v místě působnosti spolku pořádání přednášek, plesů a výletů. Dvě kapitoly jsou věnovány nejvýznamnějším osobnostem německého horolezectví v Čechách: Johannu Stüdlovi a Rudolfu Kauschkovi.

Abstract:

The thesis analyzes activities of the most important German Alpine clubs operating in the Czech Lands and interwar Czechoslovakia since their establishment until 1938. The history of alpine clubs is explained, and the organization of DuÖAV (Deutscher und Österreichischer Alpenverein, German and Austrian Alpine Association) is analysed, on the basis of general and specific introductory information related to the alpinism in the late 19th century. The thesis is divided according to geographical location of the constituent sections. For each section of DuÖAV, the circumstances of its establishment are monitored, the sphere of its activity is defined, the internal organization is described, and the economic functioning is analyzed. The activities of Alpine clubs in Bohemia and Alps are charted in detail, and based on the research it was discovered that the most important activity of the Alpine clubs was the construction of the Alpine huts, owned by German clubs from Bohemia. Among other activities there were organization of guiding and rescue operations, giving lectures, balls and excursions in their locality. Two chapters are devoted to the most important personalities of the German alpinism in the Czech lands: Johann Stüdl and Rudolf Kauschka

